

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนวัดบางยี่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดบางยี่วในระบบประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายกระทรวงว่ามีสภาพการดำเนินการอย่างไร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูทุกคนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2546 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ผลจากการดำเนินงานตามค่าเฉลี่ย แล้วประมวลผลจากบันทึกข้อความท้ายแบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ในการดำเนินการตาม กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนวัดบางยี่ว โดยภาพรวมพบว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ทุกๆด้าน นั่นก็หมายถึง การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนวัดบางยี่ว มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนและทุกขั้นตอนมีความชัดเจน ซึ่งเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าการดำเนินการด้านการจูงใจที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมให้ความร่วมมือและประสานงานการสร้างวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยมากกว่าประเด็นอื่น เรื่องการสร้างภาพสถานศึกษาในอนาคตมีค่าเฉลี่ยในการดำเนินการน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ

2. ด้านการประเมินความเป็นจริงตามสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ยกเว้นการปรับยุทธวิธีในการประเมินมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ

3. ด้านการวางแผนปฏิบัติงานมีการดำเนินการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าประเด็นเกี่ยวกับจุดประสงค์ของการวางแผนปฏิบัติการ มีการดำเนินอยู่ในระดับมากที่สุด แต่การพัฒนาปรับปรุงยุทธวิธี การวางแผน การเขียนคู่มือ การปฏิบัติการ การพิจารณาผลลัพธ์ที่ไม่ได้คาดหวัง ตรวจสอบแผนพัฒนาคุณภาพอีกครั้ง ถ้าจำเป็น หรือการทบทวน ตรวจสอบแผนร่าง มีการดำเนินการน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ

4. ด้านการดำเนินการจัดทำแผนมีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการจัดประชุมกับบุคลากรเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการที่ได้วางแผนไว้มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นกรรมการและคนอื่นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ตรวจสอบ ทบทวนแผนปฏิบัติการ รวมถึงการประสานสัมพันธ์กลุ่มที่มีความสำคัญก่อน หรือการเชิญบุคคลอื่นให้มีส่วนร่วมรวมถึง การได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลจากชุมชน มีการดำเนินการน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ

5. ด้านการติดตามและปรับปรุงแผนในการดำเนินงาน ในภาพรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าการระบุข้อมูลผลสำเร็จที่รวบรวมจากระบบที่มี อยู่ มีการดำเนินการมากกว่าประเด็นอื่น การดำเนินการที่มีการดำเนินการน้อยกว่าประเด็นอื่นๆ ได้แก่ การเลือกสรรวิธีการประเมินที่เหมาะสม ในการตอบคำถามหลัก การรวมผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกคน ในการพิจารณาผลสำเร็จ ระดับความสำเร็จ รวมถึงการทบทวนแผนกับข้อมูลวิจัย แหล่งข้อมูลของชุมชนและการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมจดจำวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายและ ภารกิจได้ตลอดเวลา

หากพิจารณาเปรียบเทียบระดับการดำเนินงาน 5 ด้านพบว่าด้านการดำเนินการจัดทำ แผนมีการดำเนินการโดยภาพรวมสูงกว่าด้านอื่น การประเมินความเป็นจริงตามสภาพปัจจุบันและ แนวโน้มในอนาคต มีการดำเนินการต่ำกว่าทุกด้าน จากการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนา คุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนวัดบางยี่หว่ นับว่ามีการดำเนินงาน เป็นระบบตามขั้นตอน เนื่องจากในภาพรวมของการดำเนินการทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก และ ประเด็นส่วนใหญ่ของแต่ละด้านก็มีการดำเนินการในระดับมากเช่นกัน สำหรับบางประเด็น ที่น่าสนใจ ซึ่งโรงเรียนควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปพิจารณา ปรับปรุง หาแนวทางและพัฒนาต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตาม ระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนวัดบางยี่หว่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้สำรวจความพร้อมเกี่ยวกับด้านการประเมินภายในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการประเมินผลภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่าสถานศึกษาไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ เช่นเดียวกับการวิจัยครั้งที่พบว่าด้านการประเมินความจริงตามสภาพปัจจุบันและแนวโน้มอนาคต ซึ่งเป็นสาระของการประเมินภายในสถานศึกษาที่จะนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผน มีระดับการดำเนินการต่ำกว่าด้านอื่นๆ โดยเฉพาะประเด็นการปรับยุทธวิธีในการประเมิน

2. ด้านการวางแผนการปฏิบัติงาน ประเด็นการพัฒนาปรับปรุงยุทธวิธีการวางแผนการพิจารณาผลลัพธ์ที่ไม่ได้คาดหวัง การตรวจสอบแผนพัฒนาคุณภาพอีกครั้งถ้าจำเป็น มีการทบทวน ตรวจสอบแผนร่าง มีการดำเนินการต่ำกว่าประเด็นอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการวิจัยของ สมชาย กิจคาม ที่ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่พบว่าการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ด้านการดำเนินการจัดทำแผน ประเด็นกรรมการและคนอื่นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้ตรวจสอบ ทบทวนแผนปฏิบัติการ รวมถึงการประสานสัมพันธ์กลุ่มที่มีความสำคัญก่อน หรือการเชิญบุคคลอื่นให้มีส่วนร่วม รวมถึงการได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลจากชุมชน มีการดำเนินการต่ำกว่าประเด็นอื่นนั้นสอดคล้องกับการวิจัยของ สยาม สุเมงงาม ที่ทำการศึกษาระบวนการดำเนินงาน ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนาร่อง พบว่าโรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลการวิจัยของ นวพร จุทอง ที่ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนวิเชียรชม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลาที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน

4. ด้านการติดตามและการปรับปรุงแผน ในการวิจัยครั้งนี้พบประเด็นปัญหาการเลือกสรรวิธีการประเมินที่เหมาะสมในการตอบคำถามหลัก การรวบรวมผู้ที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาผลสำเร็จ ระดับความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของ ขจรเกียรติ มานิกลักษณ์ ซึ่งได้ศึกษากระบวนการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ก็พบว่าปัญหาคือ ขาดทรัพยากรที่ใช้ประกอบการวางแผน ขาดข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นไม่มีการติดตามประเมินผลแผน ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลแผนและขาดแบบประเมินผลที่ได้มาตรฐาน

5. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ยังไม่พบรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นปัญหาเรื่องการสร้างภาพสถานศึกษาในอนาคต ซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องมือในการจัดมุมมองของคน ต่อสภาวะแวดล้อมในอนาคตที่เป็นทางเลือกหลายทาง ที่เป็นแรงผลักดันการสร้างองค์กรไปสู่อนาคต ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าจะนำไปสู่การวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ควรให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงและสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา นั้นหมายถึงมีขั้นตอนและกระบวนการในการจัดทำแผนและสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วย จากการวิจัยครั้งนี้ ประเด็นที่ควรศึกษาการสร้างภาพสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาควรกำหนดได้ว่าต้องเปลี่ยนแปลงอะไรในสถานศึกษาบ้าง นั้นหมายความว่าสถานศึกษาต้องมองอดีตและมองอนาคต การมองอนาคตมีข้อสังเกต 3 ประเด็นคือมองข้อมูลที่มีอยู่ในอดีตมาประกอบการตัดสินใจ ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และแนวโน้มที่เป็นแรงผลักดันที่อยากให้เกิดขึ้นในอนาคต
2. การปรับยุทธวิธีในการประเมินสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา รวมถึงการกำหนดแนวโน้มอนาคตให้ได้ผลชัดเจนเพื่อนำประโยชน์มาใช้ในการวางแผนควรมีพิจารณาผู้ประเมินระยะเวลา กรอบและขั้นตอน ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ
3. ยุทธวิธีในการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน ให้พิจารณาผลลัพธ์ทั้งที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวังไว้ ให้มีการทดลอง ตรวจสอบแผนที่ชัดเจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. การดำเนินการจัดทำแผน ควรให้คณะกรรมการและคนอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการตรวจสอบ ทบทวนแผนปฏิบัติการด้วย
5. การจดจำวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมายและภารกิจเป็นความจำเป็นที่สถานศึกษา ควรมีกิจกรรมที่เน้นย้ำ สร้างให้เกิดการจดจำให้ได้ตลอดเวลาอาจใช้แรงจูงใจด้วยรางวัล มีข้อความ หรือแผ่นป้ายแสดงข้อความไว้ในที่เปิดเผย เห็นและจดจำได้สะดวก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษา หรือในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรศึกษาหรือทำวิจัยในเรื่อง สภาพการสร้างภาพของสถานศึกษา การประเมินสภาพปัจจุบันหรือการกำหนดแนวโน้มอนาคตของสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาวิธีการจัดประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดยิ่งขึ้น